

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERISTETI**

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 65.7 5:336.5

SA’DULLAYEVA ASALXON MUZAFFAROVNA

**BANKLARDA KREDIT OPERATSIYALARI HISOBI VA TAHLILINI
TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI**

**70410101 – «Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)»
mutaxassisligi bo‘yicha magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan**

D I S S E R T A S I Y A

Ilmiy rahbar: dots. H.Saidakbarov

TOSHKENT – 2024

Magistrlik dissertatsiya ishi “Buxgalteriya hisobi va hisoboti” kafedrasida dastlabki himoyadan o‘tgan.

4 -sonli bayonnoma “ 16 ” 04 2024 y.

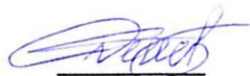
Kafedra mudiri: Abdusalomova N.B.

imzo

sana

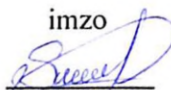
Ilmiy rahbar: H.Saidakbarov

imzo

sana

Magistr: A.M.Sa`dullayeva

imzo

sana

Dissertatsiya “Moliya va buxgalteriya hisobi” fakulteti 2024 yil
“ ”

№ _____ raqami bilan ro‘yxatga olingan.

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda kredit olishga talab yanada kengayib bormoqda. Bu o‘z o‘rnida tijorat banklarining mijozlarga kapital berishi ya’ni qaytarishlik, bank foiz to‘lovi va muddatlilik shartlarida o‘z mablag‘lari va jalb etilgan mablag‘lar hisobidan kreditlar berishni ta’minlashga va uning hisobini olishga talabni kuchaytiradi. Kredit operatsiyalarini amalga oshirishda muammoli kreditlarning yuzaga kelishi buxgalteriya hisobini xalqaro standartlar talablari asosida tartibga solish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Buni hisobga olgan holda, kreditni to‘lay olish va ehtimoliy yo‘qotishlar zahiralar jarayonlarini hisobini takomillashtirish tijorat banklari oldidagi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi

Kalit so‘zlar:

Kreditlash, kreditga layoqatlilik, banklararo kreditlar, kredit siyosati, ssuda hisobvarag‘i Buxgalteriya Hisobi. Milliy Standartlari, qayta moliyalash, kredit shartnomasi, AQSh, Yaponiya, Germaniya tajribasi, kredit portfeli dinamikasi.

MUNDARIJA

I BOB KIRISH.....	6
1.1 Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va dolzarbligi.....	6
1.2 Tadqiqotning maqsadi va vazifalari.....	6
1.3 Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	7
1.4 Tadqiqot obyekti va predmeti.....	8
1.5 Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	8
1.6 Dissertatsiya tarkibining qiqacha tavsifi.....	8
II BOB ADABIYOTLAR SHARHI.....	10
2.1 Foydanilgan adabiy manbaalardan keltirilgan tadqiqotlar natijalari...	10
III BOB TADQIQOT METODOLOGIYASI.....	14
3.1 Ma'lumotlar manbalari.....	14
3.2 Tadqiqot dizayni.....	14
3.3 Tadqiqotda qo'llanilgan uslublar.....	15
3.4 Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar.....	15
3.5 Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi....	16
3.6 Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	16
IV BOB TADQIQOT TAHLILI VA NATIJALARI.....	17
4.1 Tijorat banklarida kreditlash amaliyotining nazariy-uslubiy asoslari...	17
4.2 Banklarda kreditlarni rasmiylashtirish, foiz hisobi, tarkibi va dinamikasini tahlili.....	30
4.3 Banklarda kreditlash amaliyotining baholash indikatorlarini qo'llashda xorij tajribasi.....	47
4.4 Mamlakatimizda tijorat banklari kredit operatsiyalarining samaradorligini baholash va kredit operatsiyalarini takomillashtirish masalalari va samaradorligini oshirish yo'llari.....	55
4.5 Mikrokreditbank ATB asosiy ko'rsatkichlarining tematik tahlili hamda kredit va depozitlar, kredit foizi stavkalari tahlili	64
V BOB XULOSA VA TAKLIFLAR.....	70
5.1 Tadqiqotning asosiy ilmiy-amaliy yangiliklari va natijalari.....	70
5.2 Tadqiqot natijasida keltirilgan asosiy tavsiya va takliflar.....	72
5.3 Kelgusi tadqiqotchilar uchun takliflar.....	74
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	76

I BOB. KIRISH

1.1. Magistrlik dissertatsiyasi mavzuning asoslanishi va uning dolzarbligi. Mamlakatimizda iqtisodiyotni yuksaltirish va rivojlantirishga qaratilgan bank kreditlari hajmining oshishi, bank kreditlaridan foydalanayotgan turli mulkchilik va xo'jalik yuritish shaklidagi mijozlar miqdori ko'payishi va banklar tomonidan berilayotgan kreditlarni oqilona joylashtirish va ularning samaradorligini oshirish, berilgan kreditlar hamda ular bo'yicha hisoblangan foizlarni undirib olishni ta'minlash banklar kredit portfeli ustidan doimiy nazorat qilib borish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mamlakatimiz iqtisodiyoti bir vaqtning o'zida tadbirkorlar va aholi o'rtalarida bir yo'nalishda rivojlanib, tijorat banklar kreditga talab ham ortib bormoqda. Tijorat banklarda kreditlar salmog'i oshib bormoqda o'z navbatida muammoli kreditlar ham ko'payib borayotganini ko'ramiz va bu navbatida banklardagi tijorat kreditlar ishlab chiqarish va ehtimoliy yo'qotishlar zaxiralari hisobini yaxshilash masalalarini ko'rib chiqishni talab etadi.

1.2. Tadqiqot maqsadi va vazifalari. Tadqiqot maqsadi, banklarda kredit operatsiyalarini takomillashtirish buxgalteriya hisobini yuritishda qo'llaniladigan tamoyillar hisobidan tashkil etish, buxgalteriya hisobi ikki yoqlama yozish usulini yuritish, pulni baholashda aktivlar va passivlar, uzluksizlik, tejamkorlik operatsiyalari, aniqlik, hisob-kitob, hisobot davri daromadlari va baholanishi kerak bo'lgan real xarajatlar, aktivlar va majburiyatlarni o'rganishdan iborat. Dissertatsiya ishining maqsadidan kelib chiqib, quyidagi vazifalar belgilab olindi:

- Bank kredit siyosati va kredit portfelini strukturasi to'g'ri tahlil qilishi;
- Tijorat banklarida resurslardan kutiladigan natijani buxgalteriya hisobi orqali nazorat qilishni takomillashtirish;
- Tijorat banklarida kreditlarning buxgalteriya hisobini yuritish tartibi va buxgalteriya o'tkazmasi o'rganish va moliyaviy hisobotini tashkil qilishning hozirgi holatini o'rganish va bu borada mavjud bo'lgan muammolarni aniqlash;